

УДК: 619:617.7:636.7

ПОШИРЕННЯ, КЛІНІЧНІ ОЗНАКИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ СУДИННОГО КЕРАТИТУ У СОБАК

Морозов М. Г.

Одеський державний аграрний університет

В статті узагальнено матеріал щодо розповсюдження і структури кератитів у собак в умовах, міста Одеса, вивчено причини їх виникнення та світовий досвід лікування і профілактики судинного кератиту, проведено дослідження ефективності деяких методів лікування панусу.

***Ключові слова:** захворювання очей, рогівка, кон'юнктива, блефарити, тварини, панофтальміт, судинний кератит, панус, плазма.*

Вступ. Захворювання очей у собак реєструються досить часто, а наслідком пере захворювання є зниження гостроти зору, часткова або повна сліпота тварин. До причин, які викликають захворювання очей, належать механічні, фізичні, хімічні, біологічні подразники, а також велика група інфекційних та інвазійних захворювань [1,2].

Різні форми кератитів, в тому числі і судинний кератит, як окреме захворювання, у собак широко розповсюджена патологія органа зору в умовах міста Одеси та Одеської області [2,3].

Все це вимагає від лікарів ветеринарної медицини вивчати світовий досвід та вдосконалювати методи діагностики, лікування і профілактики захворювань очей у сільськогосподарських та дрібних домашніх тварин, в тому числі у собак і котів [4,5].

В даній роботі узагальнено матеріал щодо розповсюдження і структури кератитів у собак в умовах міста Одеса, вивчено причини їх виникнення та світовий досвід лікування і профілактики судинного кератиту.

Мета досліджень - узагальнення матеріалу щодо розповсюдження і структури кератитів у собак в умовах міста Одеса, вивчення причин їх виникнення, порівняльна ефективність методів лікування і профілактики судинного кератиту.

Матеріал та методи дослідження. Дослідження проводили з використанням загальноприйнятих методів: збір анамнезу, комплексне клінічне обстеження тварини, офтальмологічне дослідження.

Матеріалом досліджень були дані амбулаторних журналів, за період з 2013 по 2015 роки, де реєструвалися тварини, із захворюваннями очей, які в подальшому, пройшли курс лікування на кафедрі акушерства і хірургії Одеського державного аграрного університету.

Результати досліджень. Всього за період з 2013 по 2015 рік нами було прийнято 390 тварин (280 собак та 110 котів) із захворюваннями очей. Ураження правого ока нами зареєстровано у 74 тварин, ураження лівого ока - у 81 тварини, та ураження обох очей - у 235 тварин. Результати досліджень що до структури захворювань рогівки у дрібних тварин наведено у таблиці 1.

Як видно з таблиці 1 частіше всього 46,9% реєструються захворювання фіброзної оболонки очного яблука (рогівка і склера). Серед захворювань рогівки досить часто у 62 тварин 15,9% спостерігався виразковий кератит, у 32 тварин 8,2% реєстрували глибокий кератит, поверхневий кератит нами встановлено у 33 тварин 8,5%, та поверхневий судинний (keratitis superficialis rannosa) у 28 собак 7,2%. Також реєстрували гнійний кератит у 17 тварин 4,4% і дермоїд рогівки у 7 собак 1,4%.

Таблиця 1.

Структура захворювань рогівки у собак і кішок

№ п/п	Назва захворювання	Кількість хворих гол.		Всього	%
		собаки	коти		
	Захворювання рогівки				
1.	рани і виразки рогівки	33	29	62	15,9
2.	кератит поверхневий	13	20	33	8,5
3.	кератит поверхневий судинний (панус)	28	5	33	8,5
4.	кератит глибокий	14	18	32	8,2
5.	кератит гнійний	8	9	17	4,4
6.	дермоїд рогівки	7	-	7	1,4
	Всього:	103	81	183	46,9
	Всього тварин із захворюваннями очей	280	110	390	100

Панус (хронічний поверхневий судинний кератит) - ураження лімба і рогової оболонки ока, що виникає в результаті місцевого хронічного запального процесу. Утворений під епітелієм рогівки інфільтрат заміщується рубцевою тканиною, що призводить до значного зниження зору.

Стан, коли подібна імунна реакція вражає кон'юнктиву і третю повіку, називається плазмомою (плазматичним лімфатичним кон'юнктивітом третього століття). Плазма в меншій мірі загрожує втраті зору, але доставляє більший окулярний дискомфорт і часто є більш резистентною до застосування терапії пануса.

На сьогоднішній день не підлягає сумніву те, що панус є аутоімунним захворюванням. Це означає, що провідну роль у виникненні даного захворювання відіграє імунна система, яка розпізнає всі субклітинні зміни в рогівці як патологічні і намагається нейтралізувати процес. Таким чином, імунітет вважає власну рогівку чужорідною тканиною і намагається її відторгнути.

Відзначено також генетична і породна схильність собак до панусу. Дана патологія найбільш поширена у собак таких порід, як німецька вівчарка, чорний тер'єр та ризеншнауцер, набагато рідше реєструється у собак інших порід.

Діагностувати дане захворювання зазвичай не складно. Клінічні прояви пануса досить характерні: значна інфільтрація рогівки і вrostання судин, внаслідок чого уражені ділянки рогівки стають схожими на грануляційну тканину. Зазвичай панус починає розвиватися у верхньозовнішньому або нижньовнутрішньому квадрантах, але може уражуватися і вся рогівка. Внаслідок заміщення інфільтрату, що утворюється під епітелієм рогівки, грануляційною тканиною знижується гострота зору (аж до повної втрати зору). Надалі при хронічному перебігу уражені ділянки набувають чорного забарвлення через відкладення в них пігменту.

Більш того, панус супроводжується вираженим рогівковим синдромом: слезотечею, світлобоязню, помірним блефароспазмом.

Для постановки діагнозу на панус і плазмому використовують огляд ока за допомогою фокального освітлення, біомікроскопію, фарбування рогівки флуоресцином і цитологічне дослідження рогівки і кон'юнктиви. Необхідно зазначити, що тільки цитологічне дослідження дає можливість точно поставити діагноз і провести якісне лікування.

Лікування даної патології має бути систематичним, і воно вимагає від власників точного виконання всіх маніпуляцій. Іноді необхідна довічна терапія спеціальними препаратами.

Для лікування панусу і плазматичного лімфатичного кон'юнктивіту застосовуються імуносупресивні препарати.

Формування груп для досліду здійснювали перманентно протягом 2014-2015 років, намагаючись максимально керуватися принципом аналогів. До кожної групи включали собак з приблизно однаковою характеристикою судинного кератиту. Собаки утримувалися в післяопераційний період у

господарів тварин вдома, з чітким дотриманням вимог щодо догляду і складу раціону.

Для проведення дослідів нами було сформовано дві групи тварин, по 5 голів кожна. В досліді використовували собак із захворюванням очей - поверхневий судинний кератит - панус, схема дослідів наведена в таблиці 2.

Таблиця 2.

Схема дослідів

№ групи	Назва препарату	Спосіб застосування	Кратність застосування
1	Окомістин	краплі очні	4-6 раз на добу
	Циклофосфан 0,2 г	у вигляді крапель	3 рази на добу
	Тауфон	краплі очні	3 рази на добу
2	Офтальмо – септонекс	краплі очні	4-6 раз на добу
	Мазь очна гідрокортизонова 1%	закладання під повіки	2 рази на добу
	Тауфон	краплі очні	3 рази на добу

Порівняльну ефективність методів лікування судинного кератиту у собак наведено у таблиці 3.

Як видно з таблиці термін лікування тварин першої групи де використовували наступну схему лікування: очні краплі окомістину 4-6 раз на добу, циклофосфан у вигляді крапель 3 рази на добу та очні краплі тауфон три рази на добу становив $11,8 \pm 0,8$ днів, що на три дні менше в порівнянні з другою групою.

У другій групі тварин де для лікування використовували наступну схему: очні краплі офтальмо - септонекс 4-6 раз па добу, мазь очна гідрокортизонова 2 рази на добу та очні краплі тауфон три рази на добу становив $14,2 \pm 1,1$ днів.

Таблиця 3.

Ефективність лікування собак хворих на поверхневий судинний кератит

№ групи	Кількість тварин, голів	Метод лікування	Тривалість лікування, днів
1	5	1. Окомістин 2. Циклофосфан 3. Тауфон	11,8±0,8
2	5	1. Офтальмо - септонекс 2. Мазь очна гідрокортизонова 3. Тауфон	14,2±1,1

Слід відмітити, що після проведеного лікування стійкого ефекту у тварин не спостерігається. Тому в подальшому тваринам слід проводити довічну підтримуючу терапію з використанням одного із імуносупресивних препаратів.

На початкових етапах досить ефективною може бути терапія глюкокортикоїдами, хоча в деяких випадках вона буває мало дієвою. Більше того, тривала терапія глюкокортикоїдами призводить до підвищення внутрішньоочного тиску.

З імуносупресивних препаратів в офтальмологічну практику активно впроваджується «Циклоспорин А». Основними лікарськими формами циклоспорину в нашій країні є капсули і розчин для перорального застосування («Сандіmun», «Сандоз», «Неорал», «Генграф»). Однак при системному застосуванні дані лікарські засоби проявляють певну нефро і гепатотоксичність. В офтальмології рекомендується застосування даного препарату в очній формі, так як в такому випадку він не буде чинити системної дії, і його побічний ефект не проявляється.

Циклоспорин у вигляді очної мазі давно застосовується західними ветеринарними офтальмологами. Дана мазь називається «Оптімун» (Optimmune). Вона дуже зручна і проста в застосуванні. У РФ було створено ліпосомальні очні краплі циклоспорину (0,2%) - «циклоліпа», які успішно зарекомендували себе при лікуванні аутоімунних захворювань очей. Але, на жаль, випуск даного препарату на сьогоднішній день призупинено.

Деякі ветеринарні лікарі використовують 1 - 2%-й олійний розчин циклоспорину, виготовлений самостійно на основі оливкової, та інших олій,

однак застосування даних розчинів часто супроводжується алергічними реакціями.

Крім застосування імуносупресивних препаратів терапія панусу і плазмами повинна включати в себе оберігання очей собаки від ультрафіолетового випромінювання. Для цієї мети застосовуються спеціальні окуляри різних розмірів. При відсутності можливості придбання окулярів можна рекомендувати прогулянки тварин у сутінковий або нічний час, коли знижується інтенсивність ультрафіолетового випромінювання.

Необхідно відзначити, що вищевказана терапія циклоспорином зазвичай дає хороші результати при панусі, і в меншій мірі ефективна при плазмомі третього століття.

Висновки.

1. Захворювання очей у дрібних тварин є широко розповсюдженою патологією в місті Одеса.

2. Серед захворювань очей найчастіше реєструються захворювання фіброзної оболонки очного яблука (рогівка і склера) 46,9%, причому глибокий та поверхневий судинний кератит (*keratitis superficialis pannosa*) складають 25,2%.

3. Використання схеми лікування судинного кератиту: очні краплі окомістину 4-6 раз на добу, циклофосфан у вигляді крапель 3 рази на добу та очні краплі тауфон три рази на добу дає можливість отримати позитивний лікувальний ефект на 11 добу, що на три дні швидше в порівнянні з другою дослідною групою.

4. Для отримання стійкого ефекту тваринам які видужали слід проводити довічну підтримуючу терапію з використанням одного із імуносупресивних препаратів.

Список літератури.

1. Ветеринарно-медична офтальмологія // Борисевич В.Б., Борисевич Б.В., Петренко О.Ф. та ін.; За ред. В.Б. Борисевича. К.: Арістей, 2006. - 212 с.
2. Морозов М.Г. Захворювання очей у дрібних тварин (розповсюдження та етіологія) // Аграрний вісник Причорномор'я. Ветеринарні науки: Вип. 25. - Одеса, 2004. - С. 93-97.
3. Морозов М.Г. Розповсюдження та структура захворювань очей у дрібних тварин міста Одеса // Аграрний вісник Причорномор'я. Ветеринарні науки: Вип. 72. - Одеса, 2014. - С 51-56.
4. Шилкин А.Г. Гнойные язвы роговицы у собак и кошек // Ветеринария. 2004. - №5. - С. 37-40.
5. Шилкин А.Г., Копенкин Е.П., Черноусова И.В. и др. Сравнительная оценка терапевтического действия новых офтальмологических антибактериальных препаратов в лечении воспалительных заболеваний конъюнктивы и роговицы у домашних животных // Материалы восьмого международного конгресса по проблемам вет. медицины мелких домашних животных. М.: ЗАО «Издательский Дом». - 2000. - С. 133-137.

***Распространение, клинические признаки и эффективность методов лечения
сосудистого кератита у собак. Морозов Н.Г.***

В статье обобщён материал по распространению и структуре кератитов у собак в условиях города Одессы, изучены причины их возникновения и мировой опыт лечения и профилактики сосудистого кератита, проведены исследования эффективности некоторых методов лечения паннуса.

Ключевые слова: заболевания глаз, роговица, конъюнктива, блефариты, животные, паноптальмит, сосудистый кератит, панус, плазмама.

***DISTRIBUTION, CLINICAL SIGNS AND EFFICIENCY OF
TREATMENT OF VASCULAR KERATITIS IN DOGS. Morozov M.G.***

The article summarizes the data on the distribution and pattern of keratitis in dogs in Odesa, it examines its causes and world best practice of treatment and prevention of vascular keratitis; research on the effectiveness of some methods of treatment of pannus has been carried out.

Keywords: diseases of the eye, cornea, conjunctiva, blepharitis, animals, Panophthalmitis, vascular keratitis, pannus, plazmoma.